

-ett läsfrämjande projekt för barn och unga

BOKBUNDISBY

Innehåll

En kort bakgrund.....	4
Vad är Bokbundisar?.....	5
Fyra viktiga inslag i Bokbundisar.....	6
Hur gör man då?.....	8
Litteraturtips.....	10
Forskning och länkar.....	12
Föreningen Kulturstorm.....	14

Alla illustrationer är gjorda av Bokbundisar

En kort bakgrund...

Under våra tidigare projekt märkte vi att de barn och unga vi kom i kontakt med sål- lan eller aldrig läste något enbart för sitt eget nöjes skull. Läsning och litteratur var något som hörde skolan till och som ofta var kopplat till språkinläring och prestation. Samtidigt visade rapport på rapport på oro- väckande siffror gällande läsvanor hos våra barn och ungdomar. Dessa visade på stora skillnader mellan olika kulturella och sociala sammanhang; och starka samband mellan föräldrars inkomst och utbildningsnivå och läsaktiviteter i hemmet.

Forskningen visade också att de unika erfarenheter som barn har – där religion och andra modersmål än svenska ingår – sällan tillvaratas eller värdesätts i skolan. Och att användandet av dessa erfarenheter är av stor vikt just när det kommer till att utveckla läs- och skrivintressen. Barn lär sig i stor utsträckning att läsa och skriva med hjälp av populärkultur, medier och religion, genom t.ex. sånger och böner, och deras läs- och skrivutveckling startar därmed långt före skolstarten. Varje barn bär på sin unika livs-

berättelse redan innan man antrar skolvärlden men den brist på identifikationsobjekt som ofta möter en riskerar att medföra utvecklade av alienation inför läsandet snarare än lust.

Projektet Bokbundisar startades egentligen i ett enda syfte- att skapa läslust! Tanken var att möta barnen och ungdomarna där de befann sig. Att erbjuda en plats där de tillsammans med en annan bokbundis- äldre eller yngre- i en trygg miljö och utifrån egna förutsättningar och intressen fick chans att utveckla sitt läsande och skrivande.

Det här häftet ger en yttlig inblick i projektet. Det innehåller en beskrivning av hur man kan arbeta läsfrämjande med barn och ungdomar utifrån en särskild metodik.

Och vår förhoppning är att det ska inspirera lärare, bibliotekarier, fritidspedagoger, litteraturpedagoger och andra som kommer i kontakt med barn och unga till att tänka nytt, till att lyfta blicken och söka nya vägar för att ge barn och unga en ny chans att upptäcka lusten för läsandet.

Vad är Bokbundisar?

Bokbundisar är ett läsfrämjande projekt som startades upp i Umeå hösten 2008. Projektet sträcker sig över en treårspe- riöd och riktar sig till barn och ungdomar av olika etnisk bakgrund, dvs. till såväl svensksfödda som utlandsfödda.

Syftet med projektet är att skapa läslust- att inspirera barn och unga att läsa böcker men även till att skriva och illustrera egna berättelser.

Den metod som används inom projektet Bokbundisar bygger på ett redan etablerat internationellt program, Book Buddies, som används b.l.a. i USA och på Nya Zeeland. Metoden bygger till stor del på en mentorskapstanke och fokuserar på positiva förebilder.

Projektet går ut på att barn i lågstadie- åldern träffar äldre ungdomar- i högsta- die- eller gymnasieåldern, och utifrån gemensamma intressen väljer de med hjälp av bibliotekarier ut böcker som de läser tillsammans.

De träffas var eller varannan vecka och högläser under ca. 45 min. Till högläs- ningen knyts sedan en valfri aktivitet – som att t.ex. skriva en egen berättelse, en fortsättning på boken man läst, illus- trera bilder till den eller diskutera den.

Inom ramen för projektet får bokbundi- sarna träffa författare och illustratörer för att få tips och råd kring hur de kan utveckla sina läs- och skrivfärdigheter.

De äldre bokbundisarna får även möta litteraturpedagoger som delar med sig av sina erfarenheter kring hur man inspire- rar andra till läsning.

Projektet är ett samarbete med b.l.a. Hedlundaskolan, Länsbiblioteket i Väs- terbotten samt Umeå Stadsbibliotek.

Det finansieras av Allmänna Arvsfön- den, Kulturrådet, Kulturdepartementet, Framtidens kultur, Kungliga Vetem- skapsakademien och Umeå Kommun.

Fyra viktiga inslag i Bokbundisar...

1. Mentorskapstanken 2. Kringarrangemang och utbildning

Mentorskapstanken är något som varit genomgående i flera av Kulturstorms projekt. Tidigare erfarenheter har visat att det i stor utsträckning saknats positiva förebilder hos målgruppen och att det finns ett behov hos flera av barnen och ungdomarna av att få umgås med andra, gärna äldre, människor utanför ens vardagliga sammanhang.

I Bokbundisar paras en ungdom i högstadiet eller gymnasieåldern ihop med ett barn på låg- eller mellanstadiet för att tillsammans, i en trygg och positiv miljö, ägna en liten stund på regelbunden basis åt högläsning och andra läsrelaterade aktiviteter.

Vi tror att möjligheten för de äldre ungdomarna att få agera som mentor åt de yngre på sikt leder till ett ökat självförtroende. För de yngre ligger den stora vinsten i att man tillsammans med en äldre förebild får utlopp för sin kreativitet och fantasi i läs- och skrivsammanhang, men också uppmärksamheten från en äldre person man vanligtvis inte träffar.

Mentorskapstanken är således dubbelbottnad och syftar till att stärka barnen och ungdomarna såväl i sitt intresse för läsning som i den sociala utvecklingen.

Utöver själva läsningen ägnar paren en stund av varje träff åt något kreativt kopplat till det man läst. Kanske skriver man något tillsammans, ett alternativt slut eller en fortsättning. Kanske ritar man bilder till berättelsen, gör en ny framsida eller liknande.

Dessutom ordnas aktiviteter för samtliga projektdeltagare; inspirerande besök av författare och illustratörer; workshops av olika slag där barnen och ungdomarna själva får möjlighet att prova olika typer av kreativa uttryck med en koppling till läsande och litteratur; biblioteksbesök osv.

Exempel på aktiviteter som har eller kommer att ordnas inom ramen för projektet är illustrationsworkshops, skrivargrupper, sommarläger med fokus på hur text kan omvandlas till bilder och levande uttryck, Bind din egen bok- workshop m.m.

För de äldre deltagarna erbjuder vi även i samarbete med Länsbiblioteket i Västerbottnen utbildning i frågor rörande litteratur och läsning. De får tips på lämpliga böcker, knep som de kan använda för att inspirera den yngre bokbundisen, men även möjlighet att utveckla sitt eget läsande och skrivande på olika sätt.

3. Boklådan

Inför sammanställandet av boklådor har vi haft en hel del i åtanke kring litteraturen. Detta kan sammanfattas i tre väsentliga kriterier:

- Böckerna ska spegla en så stor mångfald som möjligt med avseende på kultur, etnicitet och kön, och inte reproducera stereotypa bilder av dessa faktorer.

- Böckerna ska tillgodose så många olika intressen hos barnen som möjligt. Inom ramen för denna strävan har vi valt att inte begränsa oss till enbart skönlitteratur utan även verkat för att barnen ska ges möjlighet att också få läsa faktaböcker, tidskrifter och serietidningar.

- Barnen ska ges möjlighet att läsa böcker på andra språk än svenska för att uppmuntra barn med annat modersmål än svenska att också använda det språket.

Det är parens intressen och önskemål som ska styra innehållet i boklådan. För projektet har en särskild boklista skapats med hjälp av bibliotekariet.

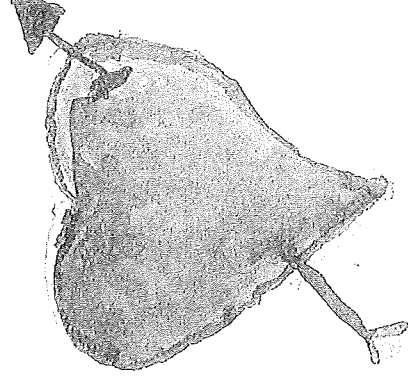
För mer information kring val av böcker se rubriken Boktips på s. 10.

4. Det sociala nätverket

En indirekt målgrupp i projektet Bokbundisar är deltagarnas familjer och nära bekantskapskreter. Genom att förankra verksamheten hos familjerna vill vi skapa legitimitet och hållbarhet i projektet.

Om läsvanorna i hemmiljön kan påverkas i positiv riktning ökar chanserna till långsiktig förändring avsevärt.

Med anledning av detta ordnas inledningsvis- och med jämna mellanrum- aktiviteter som även innefattar familj och bekanta. Även gällande dessa aktiviteter skall läsning vara i fokus.

Hur gör man då?

Länka samman ett barn och en ungdom. Tänk förutsättningslöst i urvalet och låt inte faktorer som kön eller etnicitet styra hur paren ser ut.

Försök hitta gemensamma intressen hos paren och låt dessa ligga till grund för urvalet av böcker i boklådorna. Involvera bibliotekarie i sammansättningen av boklådan och tänk fritt utifrån de tre tidigare presenterade kriterierna. Finns ett gemensamt modersmål så välj även böcker på detta språk.

Det första mötet mellan bokbundsarna går ut på att lära känna varandra. Närvara som vuxen vid de första träffarna för att se till att paren kommer igång med sin läsning och att relationen etableras. Ge exempel på vad de kan knyta sin läsning till, eget skrivande eller ritande eller dyli.

De äldre deltagarna har huvudansvar för läsningen men tanken är att detta ska vara en trygg plats där bägge parter kan utveckla sin läsning och därför kan den yngre då den känner sig redo även prova på att läsa för den äldre.

En viktig del i projektet är att bekanta sig med biblioteket och allt vad det har att erbjuda. Låt gärna paren besöka biblioteket i ett tidigt skede och / eller förlägg träffarna till skolbiblioteket om sådant finns.

Ordna gemensamma aktiviteter för bokbundsarna- workshops, författarbesök, studiebesök m.m. för att inspirera deltagarna och uppmuntra till fortsatt läsande.

Tänk på att projektet också syftar till

att inspirera till eget skrivande och illustrerande. Möjliggör detta rent praktiskt genom att tillhandahålla lämpligt material och uppmuntra i möjligaste mån.

Stötta de äldre bokbundsarna i sin roll som mentor genom utbildning och handledning. Detta gäller kunskapsmässigt men även socialt och känslomässigt då mentorskapet handlar om långt mycket mer än bara själva läsningen.

Involvera projektdeltagarnas familjer i aktiviteter med koppling till läsning och litteratur såsom workshops och studiebesök.

Bokbundsar riktar sig till alla barn och ungdomar. Det gäller bara att an-

passa projektet efter målgruppen. Finns språkliga hinder- lös dem genom att hitta ett annat gemensamt språk. Finns läs- och skrivsvårigheter- lös dem genom att använda ljudband, muntligt berättande och illustrationer. Finns funktionsnedsättningar så hitta ett sätt som inkluderar samtliga i gruppen.

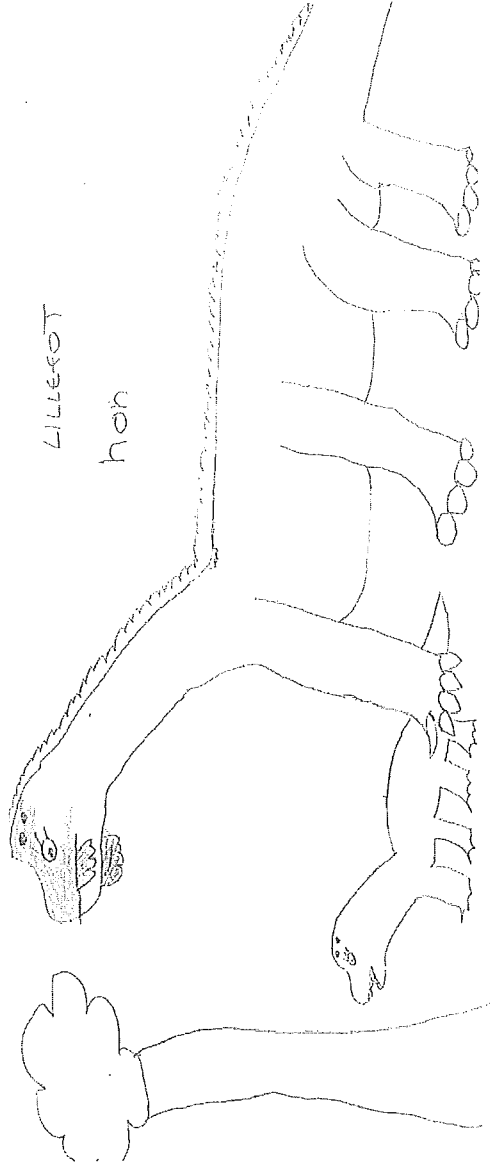
Tänk på att Bokbundsar är ett läsfrämjande projekt och inte ett språkfrämjande. Tänk på att dess huvudsyfte är att skapa läslust och att läslust inte handlar om det svenska språket. Läslust handlar inte heller om grammatik eller stavning. Läslust handlar om precis allt som får målgruppen att läsa mer av egen fri vilja.

Tänk på det.

Litteraturtips:

Ett urval ur Bokbundsars boklista

- Arrhenius Ingela & Peter (2008) *Sanders sandaler*.
Bergström, Gunilla (1985) *Alfons och Milla*.
Berner, Roτραut Susanne (2005), *Nej, men och ja, men*.
Bradbury, Ray & Henschen, Helena M (1987), *Pojken som blev vän med mörkret*.
Daly, Niki Kwela *Jamela, var är du?*
Davidsson, Cecilia (1998), *Tilda i toppen*.
Eriksson, Amanda (2005), *Mitt rosa liv*.
Eriksson, Eva (2003), *Boken om Bella och Gustav*.
Funke, Cornelia (2003) *Riddaren utan namn*.
Fupz Aakeson, Kim *Flickan som fick så många syskon*.
Geeslin, Campbell och Juan, Ana (2006), *Elenas serenad*.
Geffenblad, Lotta (2006), *Astors stenar*.
Greaves, Margaret (2005), *Det var en gång en snövit björn. En kinesisk legend*.
Grkovic, Nenne & Tollerup-Grkovic, Mimmi (2000), *När strömmen gick*
Haglund, Liza (2001) *Att tänka noga: en filosofibok*
Halling, Thomas och Eriksson, Eva (2005), *Det var tur/ Det var synd*.
Herngren, Maria (2004), *Ingen får veta*.
Hulth, Sonja & Tidholm, Anna-Clara, *Flickan som bara ville läsa*
Hoflin, Katti & Sandler, Anna (2008) *Gösta tvättar*
Jeram, Anita (1995), *Modiga Mary*.
Kadefors, Sara & Annika Johansson (2004), *Sigråd, ett svin*.
Karlsson, Ylva & Bengtsson, Anna(2001) *När mormor glömde att hon var död*.
Karsin, Åsa (2004), *Solvej och häxan*.
Krapu Solja & Tidholm, Anna-Clara, (2003) *Jag behöver tillbrorran*.

- Lind, Åsa (2003) *Sandvargen*.
Lindenbaum, Pija (1991), *Boken om Bodil*.
Lindenbaum, Pija (1997), *Stärke Arvid*.
Lindenbaum, Pija (2006), *Lill-Zlatan och morbror raring*.
Lindgren, Astrid *Pippi Långstrump*
Lindgren, Astrid (1981) *Ronja Rövardotter*
Lindström, Eva (2003), *Elm starkast i världen*.
Lundborg, A, Tollerup-Grkovic, M (1999) *Malins mamma gifter sig med Lisa*
Löthén, Bosse och Kovanen, Erika *Pop och pappa lär på sig*
Phelps, Johnston (1988), *Jättens dotter och andra folksagor om starka kvinnor*.
Rundgren, Helena (2002) *Tyra tyranosaurus rex*
Ruth, Annika *Du och jag Marie Curie*
Stalfelt, Pernilla & Johansson, Pia (2003), *Gubben som grät*.
Stam, Anna & Jansson, Tomas Jansson (2009) *Jag kom med storsten*
Stark, Ulf (1996) *Mitt syster är en ängel*
Teleman, Sara (2004), *Misan och Lodenpappan. Gammal kavaj*.
Uddings, Eva & Kvarnström, Gunilla *Bo här och där*
Widmark, M & Sternehäll, B (2005), *Sjörövar-Rahel och Kapten Snorfinger*.
Wieslander, Juju (1994) *Dagspöket*
Wikland, Ilon (2000) *Var är Sammel?*
Willis, Helena (2006) *Olga kastar lasso*
Zadissa E. & Zadissa R. (2008) *Var är Noras pulka?*

För fullständig litteraturlista, kontakta oss.

Forskning på ämnet

Alleklev, Birgitta & Lindvall, Lisbeth (2000) *Listiga raven - läsinlärning genom skönlitteratur: ett läspröjt i Kvarnbysskolan, Rånkeby i samarbete med Rånkeby bibliotek*
En bok för alla

Dominkovia, Kerstin Eriksson, Yvonne Fellenius, Kerstin (2006) *Läsa högt för barn* Studentlitteratur AB

Fast, Carina (2007) *Sju barn lär sig läsa och skriva: Familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola* Uppsala universitet

Johansson-Smaragdi, Ulla & Jönsson, Annelis (2002) *TV och bokläsning - samspel eller konkurrens? Bokens ställning i medieteknikens över tre decennier* Malmö högskola, Läraryrkesutbildningen

Jönsson, Karin (2007) *Litteraturarbetets möjligheter: en studie av barns läsning i årskurs F-3* Malmö högskola Läraryrkesutbildningen

Norström, Lars (1997) *Bokprat: om barns läsande och om textsamtal mellan barn och vuxna* Ekelund

Länkar

Västerbottens länsbibliotek www.vl/lansbiblioteket

Internationella biblioteket www.interbib.se

Umerregionens bibliotek www.minabibliotek.se

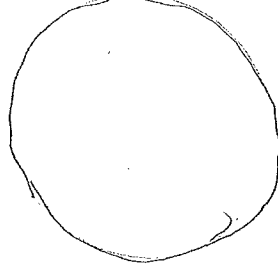
Sveriges regionala skolbiblioteksföreningar www.skolbibliotek.se

BTJ www.btj.se

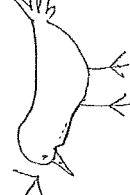
Olika förlag www.olika.nu

En bok för alla www.ebfa.se

DEN DAGEN

FÅGEL

ITKEN STEN

Föreningen Kulturstorm...

... är en ideell, religiöst och partipolitiskt obunden förening vars huvudsakliga syfte är att verka för ett vidgat kulturliv. Målgruppen är barn och unga som av varierande anledningar är underrepresenterade i kulturella sammanhang.

Sedan starten 2005 har föreningen drivit olika projekt och arrangemang i syfte att involvera fler barn och ungdomar i kulturen, som konsumenter men även som producenter.

Under 2007 gav Kulturstorm även ut den digitala boken *Vår är Noras pulka* vilket i praktiken även gör föreningen till ett förlag.

För mer info om Kulturstorm, se www.kulturstorm.se.

Kontaktuppgifter

Föreningen Kulturstorm
Magasinsgatan 17 b
908 27 Umeå

[info\(at\)kulturstorm.se](mailto:info(at)kulturstorm.se)

Finansiärer

KULTURRÅDET

STIFTELSEN
framtidens
kultur

kultur

Umeå kommun

Kulturdepartementet